

Bestuursverslag 2015

Inleiding

2015 en de toekomst van Tresoar in vijf hoofdlijnen

We mogen stellen dat de beleidsperiode 2013-2016 tot nu toe zeer uitdagend is. In 2014, halverwege deze periode, werden enkele fundamentele ontwikkelingen zeer expliciet en zag Tresoar zich voor de taak gesteld om evenzovele fundamentele keuzes te maken. In de veelheid van taken van Tresoar zijn in 2014-2015 enkele belangrijke hoofdlijnen aangebracht met daaraan gekoppeld de concrete te realiseren doelstellingen. In 2015 is de verwachte toekomst voor een groot deel al realiteit geworden. Als we naar de vijf hoofdontwikkelingen kijken en naar de realisatie van doelstellingen, dan kunnen de volgende resultaten worden vermeld:

1. e-archives

Vanuit zijn archiefwettelijke en historische taken heeft Tresoar in 2015 belangrijke stappen gezet in de implementatie van de digitale infrastructuur voor duurzaam beheer van digitale archieven en collecties. Binnen het verband van de landelijke regionaal-historische centra en het Nationaal Archief werkt Tresoar aan deze infrastructuur, het zogenaamde e-depot. De daadwerkelijke aansluiting vindt plaats medio 2016, maar in 2014 en 2015 zijn de voorbereidingen getroffen. In 2014 zijn al met de Provincie Fryslân belangrijke afspraken gemaakt over de start van het archiefwettelijk bepaalde Strategisch Informatie Overleg waarin de provincie als archiefvormer en Tresoar als fysieke en digitale archiefbewaarplaats de vraagstukken rond digitale archivering in het gehele 'records continuüm' bespreken. In 2015 heeft dit SIO enkele malen plaatsgevonden en is besloten tot het uitvoeren van enkele pilots om het toekomstige duurzame archiefbeheer van de provincie vorm te geven en de relatie Provincie-Tresoar in het 'records-continuüm' te bepalen. In dit kader is ook een bedrijfsmatig onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van samenwerking tussen de regionale historische centra van Groningen, Drenthe en Fryslân. De ontwikkeling van het landelijke e-depot is ook van belang voor het behoud en beheer van particuliere digitale archieven. In de komende jaren zet Tresoar sterk in op het bieden van kennis en infrastructuur voor het zowel voor de overheid als voor particuliere archiefvormers steeds acutere probleem van digitale archivering in relatie tot digitale duurzaamheid.

2. Kulturele Hoofdstad 2018

In 2015 heeft Tresoar intensief gewerkt aan de realisatie van enkele projecten in het kader van Kulturele Hoofdstad 2018. Het gaat om het projekt Jiddish Waves, de opvolger van het door Tresoar driemaal georganiseerde Jiddisch Festival, en om het omvangrijke kernproject Lân fan Taal, een multimediale presentatie rond het thema taal en literatuur in Europees perspectief. In december 2014 zijn de conceptuele werkzaamheden afgerond en in februari 2015 is het totale projectplan gepresenteerd en ter besluitvorming voorgelegd aan de formele projecteigenaar, de provincie Fryslân. Het college van gedeputeerde staten heeft het groene licht aan het project gegeven en in de tweede helft van 2015 is Lân fan Taal conceptueel verder ontwikkeld. Binnen dit grote project staat Tresoar voor de 'verdieping', waarbij het gaat om moderne presentaties van de rijkdom van de Friese taal en literatuur in Europees perspectief. Lân fan Taal is een project dat in de komende jaren alle aandacht zal vergen om tot realisatie te komen, maar ook na 2018 dient Tresoar zich te ontfemen over de 'legacy' van dit project in de vorm van nieuwe tentoonstellings- en presentatievormen van Friese taal en literatuur. Tresoar werkt in Lân fan Taal samen met Afûk, provincie Fryslân en Kulturele Hoofdstad 2018. Realisatie van Lân fan Taal zal de bekroning vormen van een lange periode van voorbereiding waarin Tresoar in 2008 het initiatief heeft gestart en de

opname van het project in het bidboek Kulturele Hoofdstad 2018 heeft voorbereid. Onder leiding van de Provincie Fryslân ligt er nu de grote kans om Friese taal en literatuur op een nieuw niveau en een nieuwe schaal te presenteren.

3. Materiële zorg

Het behoud en beheer van de rijke archieven en collecties van Tresoar blijft natuurlijk één van de kerntaken van de organisatie. In 2015 participeerde Tresoar in het samenwerkingsverband en in de stichting die de realisatie van een nieuw Collectiecentrum inhoudelijk en procedureel heeft voorbereid. In december 2015 werd het gebouw opgeleverd. In 2016 komt een omvangrijke interne en externe verhuisoperatie op gang.

4. Kennis en wetenschap

In de afgelopen jaren heeft zich in Fryslân een bijna historisch te noemen ontwikkeling voltrokken, namelijk de terugkeer van een academische infrastructuur in de vorm van de University Campus Fryslân (UCF) en per januari 2016 de vestiging van Rijksuniversiteit Groningen/Campus Fryslân.. Als directe voortzetting van de bibliotheek van de universiteit van Franeker en als moderne wetenschappelijke bibliotheek van Fryslân met enkele speerpunten van Europees belang (Collectie Fryslân, Buma-bibliotheek, Fuks-bibliotheek, bibliotheek universiteit Franeker) was Tresoar al partner in de netwerkuniversiteit UCF en per 1 januari 2016 is Tresoar onderdeel van het samenwerkingsverband 'hoger onderwijs' en tekent Tresoar als zodanig het Hoger Onderwijs Akkoord. In 2015 is de overname van de bibliotheekfunctie van enkele Friese kennisinstellingen afgerond (Fryske Akademy/Mercator, Museum Princessehof) en worden bibliothecaire en documentaire diensten verleend aan het samenwerkingsverband Waddenzee.nl. In oktober 2015 heeft Tresoar de internationale waddenbibliotheek gepresenteerd en de voorbereidingen getroffen om in globaal verband de 'wadden-discovery-group' op te richten met internationale instellingen op het terrein van 'wetlands-studies'. Binnen het samenwerkingsverband met de gemeente Leeuwarden, Stichting Leeuwarden Studiestad en UCF ontwikkelt Tresoar zijn gebouw als fysieke plek voor ontmoeting, kennis en studie. Na een omvangrijke verbouwing biedt het gebouw meer en betere faciliteiten aan de groeiende academische gemeenschap in Leeuwarden en Fryslân. In 2015 hebben deze nieuwe voorzieningen, mede door de ruime avondopenstelling, geleid tot een substantiële stijging van het bezoekersaantal met 10%. Daarnaast draagt Tresoar actief bij aan de stimulering van het academisch klimaat door het organiseren van diverse activiteiten en door het uitvoeren van redactietaken voor de nieuwe website Studium Generale, waar 15 Friese kennisinstellingen zich aan hebben verbonden.

5. Deltaplan Digitalisering

In 2015 is onder projectleiderschap van Tresoar het eerste volle jaar van het grote project Firtueel Fryslân (Deltaplan Digitalisering) uitgevoerd. Binnen het kader van het provinciale project Wurkje foar Fryslân is een bedrag van vijf miljoen euro beschikbaar gesteld om in de periode 2014-2019 een belangrijk deel van het Friese culturele erfgoed van een veertigtal instellingen te digitaliseren, doorzoekbaar te maken en te presenteren. Na afloop van de Europese aanbesteding is in het gebouw van tresoar een scanstudio ingericht waar inmiddels een tiental mensen de werkzaamheden uitvoert. Ook bij musea en andere instellingen in de provincie zijn mensen met afstand tot de arbeidsmarkt nu ingezet voor het Deltaplan. Van groot belang is het ontwerp en de ontwikkeling van een duurzame digitale infrastructuur voor behoud en beschikbaarstelling van cultureel erfgoed. In 2015 zijn een

strategierapport en een uitvoeringsrapport opgeleverd die richting gaan geven aan deze infrastructuur. Het Deltaplan is een uniek project in landelijk perspectief omdat het door alle erfgoedsectoren heen op basis van linked open data de bestanden beschikbaar gaat stellen zodat een grote mate van valorisatie door maatschappelijke en economische instellingen en bedrijven mogelijk is. Tresoar is hier een belangrijke leverancier van 'halfproducten' die in verschillende contexten nieuwe waarde en betekenis kunnen krijgen. Op basis van het Deltaplan ontwikkelt Tresoar zich tot een belangrijke schakel in de digitale culturele infrastructuur en tot een kennis- en servicecentrum op het gebied van open linked data en dataplatformen voor het culturele veld.

Bestuurlijke structuur

Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling wordt gevormd door zeven leden: drie leden die door de Minister van OCW zijn aangewezen, drie leden aangewezen door de Provinciale Staten van Fryslân (waaronder de Gedeputeerde voor Cultuur) en één lid aangewezen door de stichting Frysk Letterkundich Museum en Dokumintaasjesintrum (FLMD).

Op 13 maart 2015 waren er verkiezingen voor de Provinciale Staten. Omdat de zittingstermijn van de bestuursleden van Tresoar gekoppeld is aan de zittingstermijn van de leden van de Provinciale Staten moesten er nieuwe bestuursleden worden benoemd dan wel zittende bestuursleden herbenoemd. De bestuursleden Toering-Schuurmans en Doting hadden zich niet herkiesbaar gesteld voor de Provinciale Staten. Bij de coalitiebesprekingen bleek dat de partij van mevrouw De Vries niet terug zou komen in het college van Gedeputeerde Staten. Het gevolg van een en ander was dat namens de provincie Fryslân er door Provinciale Staten drie nieuwe bestuursleden werden benoemd. Naast gedeputeerde Poepjes, zijn dat de heren Posthumus en De Boer.

Het rijksbestuurslid Rotshuizen heeft na 12 jaar bestuurslidmaatschap van Tresoar besloten geen nieuwe termijn te ambiëren. De minister van OCW benoemde in zijn plaats mevrouw mr. R.C.M. Kamsma. De heren Van der Velde en Winsemius werden door de minister herbenoemd. Het bestuur van de stichting FLMD herbenoemde de heer Verf tot bestuurslid van Tresoar.

De bestuurssamenstelling is op 31 december 2015:

Namens de Provincie Fryslân:

S. Poepjes
S. Posthumus
Y. de Boer

Namens de minister van OCW:

R.C.M. Kamsma
J. van der Velde, voorzitter
Prof. dr. P. Winsemius

Namens de stichting FLMD:

W. Verf

Als leden van het Dagelijks Bestuur zijn door het Algemeen Bestuur aangewezen: J. van der Velde, S. Poepjes en W. Verf. De heer Van der Velde werd benoemd tot voorzitter.

De directeur staat het Algemeen en Dagelijks Bestuur bij als secretaris.

Gebruik van het Fries

Tresoar kent een taalstatuut. De uitgangspunten van het statuut vertalen zich ook in functie-eisen en opleidingen voor medewerkers.

Rechtmatigheidsparagraaf

Volgens de richtlijnen voor de jaarverslaglegging moet er in het jaarverslag aangegeven worden hoe Tresoar waarborgt dat er voldaan wordt aan de wettelijke verplichtingen uit wet- en regelgeving die voor Tresoar van toepassing is.

Voor Tresoar geldt de navolgende wet- en regelgeving:

De wet op de arbeidsomstandigheden (ARBO-wet)

De archiefwet

De Gemeenschappelijke regeling Letterhoeke (Staatscourant, 27-8-2002)

Ad ARBO-wet

Tresoar heeft een contract met de arbodienst Maetis Ardyn. Er zijn afspraken gemaakt met de bedrijfsarts over de begeleiding van zieke medewerkers. Er wordt periodiek overlegd in het Sociaal Medisch Overleg over het verzuim en het verzuimbeleid, zo nodig schuift de bedrijfsarts hierbij aan. In 2015 is de ARBO-commissie, bestaande uit de preventiemedewerker, een lid namens de OR, de P&O adviseur en het hoofd bedrijfsvoering, begonnen met een actualisatie van het ARBO-beleidsplan. Hiervoor is een Risico Inventarisatie en Evaluatie uitgevoerd door een arbeidsdeskundige van Maetis Ardyn. De aanbevelingen vanuit deze rapportage zijn verwerkt in het ARBO beleidsplan.

Ad Archiefwet

De Archiefwet schrijft voor dat de archieven in een goede, geordende en toegankelijke staat worden bewaard. De archivalia van de provinciale en rijksoverheid dienen na 20 jaar overgedragen te worden aan een archiefbewaarplaats in de zin der wet. Voor de rijksorganen is Tresoar de rijksarchiefbewaarplaats in de provincie Fryslân. Sinds 1 januari 2013 zijn de provincies wettelijk verantwoordelijk voor hun statische archieven. Zij moeten die overbrengen naar een provinciale archiefbewaarplaats. De provincie heeft Tresoar als zodanig aangewezen. In 2015 is met de provincie Fryslân een dienstverleningsovereenkomst afgesloten waarin is vastgelegd welke diensten Tresoar aan de provincie levert voor het beheer van het statische provinciaal archief. Landelijk zijn er afspraken gemaakt over de bijdrage die de provincie aan Tresoar moet betalen voor het beheer van de provinciale statische archieven, deze bijdrage is het uitgangspunt voor de vergoeding die in de dienstverleningsovereenkomst voor de geleverde diensten is opgenomen.

Om de stukken in goede staat te bewaren heeft Tresoar 9 depots die voldoen aan de eisen die de Archiefwet stelt aan een archiefbewaarplaats. Er is een behoudsplan opgesteld voor de archiefcollectie en er is in de organisatie een conserveringsadviseur aangesteld die toezicht houdt op de depots.

Voor de archieven van de rijksoverheid wordt met het Nationaal Archief overlegd over afstemming van de acquisitie.

In het verlengde van de met de provincie afgesloten Dienstverleningsovereenkomst wordt er met de provincie overleg gevoerd over het acquisitieprofiel van Tresoar binnen de provincie Fryslân.

De archieven zijn te raadplegen op de studiezaal van Tresoar. De bezoekers die originele archivalia willen raadplegen moeten zich identificeren en laten registreren in het archiefbeheersysteem MAIS-FLEXIS. Naast persoonlijk toezicht op de studiezaal is er videobewaking aanwezig.

Ad Gemeenschappelijke regeling (GR)

In de planning- en controlcyclus zijn de bepalingen van de Gemeenschappelijke Regeling opgenomen. In 2015 is een begin gemaakt met het opstellen van een wijzigingsvoorstel voor de gemeenschappelijke regeling. Het streven was om dat voor 1 januari 2016 te realiseren. Helaas is het niet gelukt die datum te halen. Voor Tresoar heeft dat geen consequenties omdat de bestuursamenstelling van Tresoar al voldeed aan de eisen die de aangepaste wet gemeenschappelijke regelingen stelt.

klachtenregeling

In 2005 is er door Tresoar in klachtenregeling in gebruik genomen. In deze regeling is vastgelegd hoe er met een klacht van een bezoeker om wordt gegaan. Het hoofd bestuurlijke zaken en bedrijfsvoering is daarbij aangewezen als klachtbehandelaar. In 2015 zijn geen klachten ingediend.

Weerstandvermogen

Het Dagelijks Bestuur van Tresoar heeft de wens geuit jaarlijks vanuit de exploitatie een substantieel bedrag toe te voegen aan de Algemene Reserve, teneinde financiële risico's in de toekomst op te kunnen vangen.

Gedacht kan daarbij worden aan extra structurele uitgaven ten gevolge van resultaten uit cao onderhandelingen, die niet of niet voldoende gedekt worden uit de jaarlijkse indexaties van de financiële bijdrage van de partners in de Gemeenschappelijke Regeling.

De weerstandscapaciteit, het financiële vermogen om tegenvallers op te kunnen vangen, zal ten opzichte van 2014

Risicoparaagraaf

Bij het ontstaan van de fusie is een voorziening in het leven geroepen om de pensioenrechten van de medewerkers van het FLMD op hetzelfde niveau te brengen als die van de medewerkers van de Provinciale Bibliotheek en het Ryksargyf. Aan het Pensioenfonds ABP en het St. Vutfonds zijn inmiddels bijdragen overgemaakt. Met de Stichting FLMD als oud werkgever van de medewerkers van het voormalige FLMD zijn afspraken gemaakt over de verrekening van deze indexeringskosten. Ruwweg komen die afspraken neer op een vergoeding van 1/3 van deze kosten door de stichting. In 2009 is de indexatie voor de jaren 2006 tot en met 2008 afgerekend. Vanaf 2010 zijn de pensioenen niet meer jaarlijkse geïndexeerd. Een verrekening is dan ook niet nodig geweest. Voor het geval er in de toekomst wel weer een indexering zal plaatsvinden is er een voorziening gereserveerd voor deze kosten.

In de zomer van 2014 is door de Belastingdienst een boekenonderzoek gedaan naar de aftrek van de aan Tresoar in rekening gebrachte omzetbelasting over het tijdvak 2009 tot en met 31 december 2013. In het kader van het boekenonderzoek is een steekproef over het boekjaar 2013 uitgevoerd. Uit de steekproef zou blijken dat de aftrek van voorbelasting te hoog is. Tresoar heeft bezwaar aangetekend tegen de uitkomst van het onderzoek. In 2015 zijn er intensieve gesprekken met de Belastingdienst geweest die er toe hebben geleid dat eind 2015 er een schikking is getroffen. Het Algemeen Bestuur heeft besloten dat het bedrag dat Tresoar als schikking moet betalen ten laste zal komen van de Algemene Reserve.

Verbonden partijen

Een verbonden partij is een organisatie waarin Tresoar een bestuurlijk en financieel belang heeft. Uitgangspunt voor het aangaan van een dergelijke verbintenis is dat de uitvoering van het beleid van Tresoar ermee gediend moet zijn.

Leden van het Dagelijks Bestuur zijn q.q. bestuursleden van de Stichting Tresoar, maar van een financieel belang is geen sprake.

Bedrijfsvoering

De personele organisatie is, na de plaatsing van het personeel na de fusie in 2002, in 2009 herschikt.

Financiering

Het leeuwendeel van de financiering van Tresoar loopt via de twee partners in de Gemeenschappelijke Regeling, nl. de provincie Fryslân en het Ministerie van OC&W. Daarnaast is Tresoar actief bezig fondsen te werven voor grote projecten, waar de financiering van de partners in de GR niet in voorziet.

Kengetallen 2015

Beheer Collecties

	2015	2014
- Depotcapaciteit in m	34.800	34.800
- Omvang collecties in m	32.611	32.335
- Overheidsarchieven in m	10.200	10.096
- Particuliere archieven in m	4.265	4.185
- Letterkundige collecties in m	1.282	1.280
- Bibliotheekcollecties in m	14.505	14.425
- Verhuurde capaciteit in m	1.947	1.947
- Museale objecten	2.730	2.620

Bezoek studiezaal

	2015	2014	2013
- Studiezaal openingsuren	2.555	2.148	
- Capaciteit in werkplekken	200	200	85
- Bezoekers studiezaal	54.795	49.232	41.374
- Bezoekers overige activiteiten	12.868	16.498	14.908
o Scholieren	5.910	2.471	5.406
o Basisscholieren	3.254	1.215	4.218
o MO scholieren	2.361	1.114	784
o HBO	68	142	406
o Volwassen Onderwijs	227		
o Literaire activiteiten	12.164*	2.800 **	4.908
Uitleningen boeken	24.948	21.286	23.944
Uitleningen archivalia	12.164	12.180	11.805
Uitleningen IBL	4.810	3.177	4.504
- Schriftelijke inlichtingen	748	801	937

* exclusief bezoekersaantallen van externe festivals en andere activiteiten waar Tresoar programmeert. In 2015 werden op deze wijze > 15.000 bezoekers bereikt.

** exclusief bezoekersaantallen UIT!, Explore the North, Ameland Kunstmaand, Welcome to the Village, Freeze!, Boekenbal voor lezers etc., waar Tresoar Friese literatuur programmeert. Duizenden mensen hebben deze festivals bezocht en zijn in aanraking gekomen met Friese dichters, schrijvers, kunstenaars.

Digitale Bezoekers

	2015	2014
- Websites	941.119**	1.035.065
- Alle Friezen.nl (bezoekers)	116.017*	87.880
▪ (pagina's)	3.748.370	4.229.960
- Sonttol.nl (bezoekers)	4.427	3.510
(pagina's)	340.531	262.346
- Wiewaswie (Fryslân) (bezoekers)	46.911	44.930
(pagina's)	1.826.867	1.877.269

* door een andere pagina-opbouw lijkt het bezoekerscijfer lager dan in 2014, maar het gebruik van de site Alle Friezen is in 2015 toegenomen.

** veel data en content van Tresoar wordt tegenwoordig aangeboden op sites buiten Tresoar (bijv. Europeana). Hierdoor wordt het gebruik van de collectie gestimuleerd maar is het gebruik niet meetbaar. De bibliotheekcatalogus is ook bereikbaar via een directe ingang zodat bezoekers die die weg kiezen (de veel-gebruikers) niet meegeteld worden als bezoeker van de Tresoarwebsite.

Toelichting op kengetallen

Collectiemanagement

Internet en digitalisering vormen de context van het werk van Tresoar. Door internet veranderen de schaal en de impact van ontwikkelingen en veranderen ook de relaties tussen 'leveranciers' en 'gebruikers'. Er is als het ware sprake van een 'digitaal ecosysteem', met eigen regels en een eigen klimaat. Tresoar maakt deel uit van dit ecosysteem, en gebruikt het als kader voor zijn activiteiten en keuzes.

Samenwerking en schaalvergroting

De rol van Tresoar als kennisknooppunt is in 2015 verder verdiept en uitgebreid. De bibliotheek van het Fries Museum is overgenomen en zal in de catalogus worden opgenomen. De titels van de Mercatorbibliotheek die in 2014 waren overgedragen, zijn in 2015 beschikbaar gekomen in de catalogus van de Tresoar. In het verlengde hiervan wordt in samenwerking met de Fryske Akademy/Mercator gewerkt aan het up-to-date houden van de collectie op het gebied van meertaligheid.

Rondom een aantal zwaartepunten in de collectie wordt ingezet op het uitbesteden van aanschaf en bewerking van publicaties, op basis van vooraf vastgestelde collectieprofielen. Voor acquisitie op het terrein van theologie en filosofie, waarop Tresoar met het Stadsarchief en Athenaeumbibliotheek te Deventer een landelijke regiefunctie vervult, werken we bijvoorbeeld samen met Ingressus. In de provincie wordt samen met de openbare bibliotheken gebouwd aan een netwerkcollectie.

In 2015 werd de overgang van ons Lokaal Bibliotheek Systeem (LBS) naar WorldShare Management Services (WMS) voorbereid. Doordat de data in WMS worden gedeeld, hoeven de afzonderlijke bibliotheken minder tijd te besteden aan routinematige handelingen zoals catalogiseren.

Door uitbesteding en samenwerking wordt ruimte gecreëerd om nieuwe taken en rollen op te pakken (denk aan de toenemende stroom digitale informatie) en om kwaliteitsslagen te maken.

Voor archieven is schaalvergroting merkbaar. Het Nationaal Archief vervult steeds nadrukkelijker een coördinerende rol, zowel voor de bewerking en overbrenging van overheidsarchieven als voor de implementatie van het e-depot. De informatiehuishouding van de overheid wordt gedigitaliseerd, overheden moeten in 2017 volledig digitaal werken. De digitaal gevormde overheidsarchieven zullen voor duurzame bewaring worden opgeslagen in het e-depot dat het Nationaal Archief ontwikkelt. Deze ontwikkeling zal de opschaling van processen van relatiebeheer en overbrenging verder versnellen. In het verlengde van landelijke e-depotvoorzieningen heeft Tresoar in 2015 gekozen voor aansluiting op het landelijke collectiebeheersysteem (CBS), dat in het komend jaar zal worden geïmplementeerd.

Op regionaal niveau werkt Tresoar intensief samen met het Drents Archief en de Groninger Archieven. De implementatie van het e-depot, gepland voor de zomer van 2016, wordt in gezamenlijkheid voorbereid. Ook op het terrein van relatiebeheer en materiële zorg worden de mogelijkheden van samenwerking en taakverdeling verkend.

Digitalisering

Tresoar omarmt de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed, de landelijke digitale infrastructuur voor digitaal erfgoed die uitgaat van een model van drie lagen, namelijk 'zichtbaar', 'bruikbaar' en 'houdbaar'. Dat manifesteert zich onder meer in de aanpak van het Deltaplan Digitalisering. Begin 2015 werd de website Fries Kaartenkabinet gepresenteerd, waar online gezocht kan worden in de

verzameling kaarten, kadastrale kaarten, plattegronden en bouwtekeningen. De beschrijvingen en de afbeeldingen zijn gepubliceerd als open data onder een licentie, dat wil zeggen dat de beschrijvingen en de afbeeldingen beschikbaar zijn voor hergebruik. Het Fries Kaartenkabinet was het eerste zichtbare resultaat van het Deltaplan Digitalisering. Later in 2015 is de Friese erfgoedhub RedBot gelanceerd en ingepast in de laag 'bruikbaar' van de genoemde landelijke infrastructuur, en werd de scanstudio in ons gebouw officieel in gebruik genomen. Tot en met 2018 zal hier een groot gedeelte van het Fries cultureel erfgoed worden gedigitaliseerd en via RedBot in bruikbare vorm aangeboden worden.

Voor genealogische data is in 2015 het platform Alle Friezen in gebruik genomen. Tresoar voerde dit project uit in nauwe samenwerking met het Historisch Centrum Leeuwarden, de Friese gemeentearchieven en het Streekarchivariaat Noord-Oost Friesland. De data van de verschillende deelnemers zijn geüniformeerd en worden eenduidig beheerd. Met die inzet op interoperabiliteit lopen we vooruit op het datamodel van Redbot. De gemeenschappelijke data worden ook aangeboden via de landelijke website Wie Was Wie.

Standaardisatie en kwaliteitsverbetering

Het feit dat onze (meta)data op een steeds grotere schaal en op een geaggregeerd niveau beschikbaar komen, stelt eisen aan de kwaliteit en de standaardisatie van die (meta)data. Deelname aan het Archieven Portaal Europa vraagt bijvoorbeeld om het hanteren van de beschrijvingsstandaard EAD voor archieftoegangen.

De voorbereidingen voor de eerste Openbaarheidsdag op 5 januari 2016 vormden een pilotproject om bestaande werkprocessen en de kwaliteit van metagegevens te peilen en te herijken. De ervaringen die hierbij zijn opgedaan zullen in 2016 worden gebruikt bij de voorbereidingen voor de volgende Openbaarheidsdag/Publiek-domeindag, maar worden ook omgezet in structurele verbeteringen.

Met het verschijnen van de toegang op het archief van auteur en illustratrice Diet Huber werd een standaard gezet voor de integrale beschrijving van literaire nalatenschappen.

Materiële zorg

Door het omvangrijke digitaliseringsproject Redbot verschuift de focus van de materiële zorg voor onze collectie. De digitalisering van kwetsbaar en soms beschadigd materiaal vraagt om heldere kaders, werkinstructies en gerichte conserveringsactiviteiten.

Ook op het terrein van de materiële zorg voor onze collectie is samenwerking en schaalvergroting zichtbaar. De samenwerking in noordelijk verband met de Groninger Archieven en het Drents Archief werd al genoemd. Ook neemt Tresoar actief deel aan het landelijke kennisplatform Conservering, dat door het Nationaal Archief wordt opgezet. Via dit kennisplatform stelt Tresoar zijn kennis en kunde op dat terrein beschikbaar aan derden, zowel binnen als buiten het archiefveld.

Ook met andere erfgoedinstellingen wordt ingezet op het delen van kennis en expertise. In 2015 is het Kolleksjesintrum Fryslân gebouwd. Tresoar participeert in dit samenwerkingsproject, samen met de 4 provinciale musea. In depots volgens 'Deens model' worden de collecties van de musea gecombineerd en ingedeeld naar vergelijkbare opslagcondities. Hierbij wordt uitdrukkelijk gezocht naar mogelijkheden tot samenwerking en synergie tussen de vijf instellingen. Tresoar zorgt in samenspraak met de partners voor de handbibliotheek in het Kolleksjesintrum, en is tevens verantwoordelijk voor de bedrijfsautomatisering in het Kolleksjesintrum. De oplevering zal in 2016 leiden tot een omvangrijke interne en externe verhuisoperatie.

Publieksbereik

Informatieverstrekking

De studiezaal van Tresoar trok in 2015 ruim 10% meer bezoekers. In 2014 werd het aantal studieplekken uitgebreid van 85 tot 200, deze studieplekken werden goed benut. Onze openingstijden werden verruimd: op vier doordeweekse avonden is ons gebouw nu open tot 22:00 uur. Daarmee bedienen we nieuwe doelgroepen, namelijk studenten en scholieren, en dragen we bij aan een prettig studieklimaat voor de groeiende academische gemeenschap in Leeuwarden en bovendien aan de leefbaarheid en sociale veiligheid rondom het Oldehoofsterkerkhof. De toename van het aantal bezoekers heeft mede geresulteerd in een toename van de uitleencijfers tot bijna 25.000 uitleningen. Ook het aantal uitleningen via het Interbibliotheccair Leenverkeer nam in 2015 toe. Het gebruik van de archiefcollectie is in 2015 gelijk gebleven ten opzichte van 2014.

Het bieden van toegang tot informatie beperkt zich voor Tresoar niet tot het aanbieden op de studiezaal of via de eigen website. Steeds belangrijker wordt het beschikbaar stellen van die informatie via netwerken en platforms. Tresoar participeerde al actief in cultuurdomeinen als bibliotheek.nl en breidde dat in 2015 verder uit. Zo werd het dashboard APEF in gebruik genomen zodat we onze (meta)data op het Europese platform Archieven Portaal Europa (APE) kunnen aanbieden en beheren. De kunsthistorische collectie, inclusief de titels van de Ottema-Kingma stichting, wordt met ingang van dit jaar aangeboden via het internationale platform Art Discovery Group Catalog. Samen met de Waddenacademie legde Tresoar in 2015 de basis voor de Internationale Waddenbibliotheek, een digitaal platform dat toegang verschaft tot en inzicht geeft in de verspreid aanwezige bronnen met betrekking tot het Waddengebied.

Door de toenemende beschikbaarheid van data van Tresoar op internet neemt het aantal schriftelijke verzoeken om inlichtingen verder af.

Roots-toerisme

In 2015 zijn we verder gegaan met ontwikkelen van het zogenaamde Roots-toerismeproject. In de 19e en 20e eeuw verlieten veel Friezen het Heitelân om elders een nieuw bestaan op te bouwen. Vroeger of later ontstaat bij veel van hun nakomelingen de behoefte op zoek te gaan naar de wortels van hun voorouders. Wie waren deze mensen? Waar woonden zij? Wat deden ze voor de kost? Tresoar helpt bij deze persoonlijk speurtocht naar de eigen familiegeschiedenis. De ervaringen van de proeffamilie uit Amerika, die in 2014 naar Nederland is gehaald om het concept 'te testen', zijn uitgewerkt. Daarnaast hebben we met externe partijen gesproken over het concept om onze ideeën te toetsen en te verbeteren. Richting 2018, als Leeuwarden/Fryslân de Culturele Hoofdstad van Europa is, zullen we de organisatorische en technische aspecten verder ontwikkelen.

Een onderdeel van het Rootsproject is het Grutte Pier-project dat wij hebben opgestart met De PeerGrouP. Via een flashmob op de studiezaal van Tresoar, waar grote media-aandacht voor was, riep "Grutte Pier" op om uit te zoeken of je misschien verwant bent aan de Friese vrijheidsstrijder. Voor dit project is een speciale website en facebookpagina gemaakt, waarbij geïnteresseerden geholpen worden met eerste fase van genealogisch onderzoek. Een kwartierstaat van recente voorouders kan naar Tresoar worden opgestuurd en vervolgens zoeken medewerkers en vrijwilligers uit of 'je er één bent van Grutte Pier' of niet. De reacties zijn enorm. Verwanten van Grutte Pier hebben een Pierbewijs opgestuurd gekregen en zijn uitgenodigd voor een grote Famyljedag in 2016. Mensen worden door dit project bewust gemaakt van hun 'roots'. Bijzonder is dat mensen andere gesprekken gaan voeren met hun eigen ouders en grootouders. Naast de vele enthousiaste reacties van

‘verwanten’ en genealogen in het algemeen, voor Tresoar een goed ‘leerproject’ voor het grote Rootsproject in 2018.

Janneke Holman @JannekeHolman · 3 dec. 2015

Mag ik een staande ovatie voor @Tresoar voor hoe ze met Grutte Pier genealogie weer hip maken? Echt een gave actie gruttepierdefamylje.nl

Lân fan Taal

In 2018, als Leeuwarden Culturele Hoofdstad van Europa is, zal een onderdeel van het programma Lân fan Taal worden. Een beleving rondom taal en meertaligheid. In 2015 heeft Tresoar hard gewerkt aan de conceptontwikkeling samen met Provincie Fryslân en Afûk en heeft een inspiratiereis plaats gevonden naar de WereldExpo te Milaan.

Tentoonstellingen

In 2014 heeft Tresoar 16 verschillende tentoonstellingen georganiseerd. Allen verbeeldden in één of ander opzicht Fryslân en/of Friese cultuur.

Marijke Meu

Het Fries Museum en Tresoar hebben in 2015 Maria Louise van Hessen-Kassel, prinses van Oranje-Nassau, geëerd. De tentoonstelling: Maria Louise, vorstin van Friesland gaf een beeld van haar leven in de openbaarheid en als regentes. De aanleiding voor deze tentoonstelling is het Maria Louise Jaar 2015. In dat kader werden er vele activiteiten georganiseerd. Tresoar en Fries Museum hebben gezamenlijk een tentoonstelling over haar privéleven georganiseerd: Thuis bij Marijke Meu. Het gaf een blik achter de schermen van haar bewogen privéleven.

Museum van Binnenút

Tentoonstelling Museum van Binnenuit was een samenwerking tussen Natuurmuseum Fryslân, Nederlandse Kring voor Tekenaars en Tresoar. Twaalf Friese schrijvers zijn door Tresoar gevraagd om een gedicht te maken of een verhaal te schrijven bij het werk van de tekenaars en in sommige gevallen andersom: een wisselwerking tussen beide kunst disciplines. De schrijvers waren: Jetske Bilker, Edwin de Groot, Arjan Hut, Yva Hokwerda, Sytse Jansma, Elske Kampen, Bart Kingma, Anders Rozendal, Sipke de Schiffart, Albertina Soepboer, Hilda Talsma en Ale S. van Zandbergen. De tekeningen met het literaire werk is geëxposeerd in het Natuurmuseum en later op Ameland Kunstmaand. Bij de tentoonstelling is een tweetalige dichtbundel uitgebracht.

Door (top)stukken van Tresoar onderdeel van tentoonstellingen van externe partijen te maken, komt een andere doelgroep in contact met Tresoar. Zo werd de beroemde soldatenbrief van Tresoar aan de Hermitage in Amsterdam uitgeleend voor de tentoonstelling over Napoleon.

Andere tentoonstellingen in 2015 waren gewijd aan de schilderijen van de fotograaf Sjoerd Andringa, Elfstedentocht (extern/WTC EXPO), Huizumerschilderschool, AOW mijlpaal, geen slagboom, Diet Huber, Piter Jelles Art Expression, Gerben Rypma, Kaspar Hauser, De Smaak van Fria, Special Award 2015 Kunst Fiets Routes, Gastkleed fan Fedde Schurer, Frits Klein (extern/Lânbouwmuseum), Hebreeuwse boek, Frysk Damjen, Wadden op de kaart

Festivals

Ook in 2014 hebben we de Friese literatuur en poëzie naar de mensen gebracht. Jonge talentvolle schrijvers en dichters, maar ook schrijvers en dichters van de gevestigde orde hebben dankzij Tresoar kunnen optreden op festivals als Welcome to the Village, UIT!, Ameland Kunstmaand en SWALK.

Literair

Uit de vele activiteiten en evenementen die Tresoar in 2015 heeft georganiseerd om literatuur en het lezen te bevorderen, lichten we er graag twee uit: Lês No en Teater Paul van Dijk. Beide projecten waren gericht op het onderwijs.

Lês No

In januari 2015 was de aftrap van het leesbevorderingsproject Lês No voor leerlingen van het voortgezet onderwijs. Dit project is georganiseerd door Afûk, Cedin, Omrop Fryslân, Bibliotheekservice Fryslân en Tresoar. In totaal zijn 1900 leerlingen aan de slag gegaan met het boek Krús fan de Hollander van Ate Grijpstra. Vanwege het succes, zal het project in 2016 een vervolg krijgen.

Muziektheatervoorstelling de Wûndertoeter

Bij het door Tresoar uitgegeven Aksjeboek foar Bern, "de Wûndertoeter fan Hindrik Bûter" van Paul van Dijk, is met subsidie van de Provincie Fryslân een muziektheatervoorstelling gecreëerd voor leerlingen van de meertalige scholen. Theatergroep Knûkel heeft 10 keer de muziekvoorstelling "de Wûndertoeter" gespeeld. Het hilarische maar ook erg gevoelige verhaal van Hindrik Bûter. Over een jongetje dat heel graag speciaal wil zijn. Hij komt in contact met een wondertoeter waar hij vreemde avonturen mee beleeft. Het verhaal sluit nauw aan bij de belevingswereld van leerlingen van groep 5 en 6 van het basisonderwijs. De leerlingen hebben allemaal een exemplaar van het boek ontvangen en kunnen dus thuis het verhaal doorvertellen en het boek nogmaals lezen.

Daarnaast heeft Tresoar op literair gebied nog vele activiteiten ontplooid zoals o.a.: literaire cursussen voor volwassenen, Friese boektitels toegevoegd aan Lezen voor de Lijst, de organisatie van literaire prijzen uitgevoerd, bijgedragen aan Frysk Foarles Festival, Fryske Zomergasten met Gysbert Japicx-genomineerden en SWALK.

Fryslân 70 jaar vrij

In 2015 was het zeventig jaar geleden dat Leeuwarden werd bevrijd. Daarom is er een speciaal educatief programma ontwikkeld voor de groepen 7 en 8 van alle basisscholen in de gemeente Leeuwarden ism Verzetsmuseum en Historisch Centrum Leeuwarden. Centraal in het onderdeel van Tresoar stonden de sporen van de oorlog in de eigen familie en rondom de school. Van tevoren kregen de leerlingen de vraag of ze thuis wilden kijken of er in de familie ook nog voorwerpen of papieren worden bewaard met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog. Deze voorwerpen mochten ze in de klas laten zien en erover vertellen. Daarnaast lezen we een gedeelte uit het dagboek van een 12-jarige jongen uit Huizum. Met behulp van foto's en ander materiaal keken we naar de Tweede Wereldoorlog in de eigen wijk of het eigen dorp. Hierbij diende een straatnaam, een monument of plaquette als uitgangspunt.

Naast deze speciale lessen over de Tweede Wereldoorlog in het basisonderwijs is samen met externe partijen samengewerkt aan een speciale website en een documentaireserie rondom dit onderwerp (voor volwassenen).

Meertaligheid/Internationalisering

Om het Fries in een breder kader te plaatsen, verbinding te zoeken met andere culturen en/of minderheidstalen, heeft Tresoar drie projecten uitgevoerd dan wel opgestart: Skimer, Kening fan 'e Greide en Other Words.

Kening fan 'e Greide in Sevilla

In het kader van Culturele Hoofdstad 2018 is een Friese delegatie van 'Kening fan 'e Greide' in het Spaanse Sevilla geweest. Onder anderen Sytze Pruikma (componist) en Theunis Piersma (trekvoegecoloog) hebben daar kunstenaars, dichters, componisten en wetenschappers van verschillende universiteiten ontmoet. Als tussenstop in hun trek vanuit Afrika naar het Noorden verblijven grutto's tijdelijk in de rijstgebieden van Zuid Europa. Dit vormde de aanleiding om elkaar daar te 'ontmoeten'. Wetenschappers van de onderzoeksgroep van de RUG hebben grutto's van een zender voorzien. Verder zijn er allerhande afspraken met culturele organisaties gemaakt. Theunis Piersma en Sytze Pruikma gaven tijdens deze tour de lezing-performance 'King of the Meadows'. Tresoar verzorgde in de universiteit van Sevilla een presentatie over taal en literatuur van Fryslân.

Online Tresoar

De homepage van Tresoar heeft een kleine metamorfose ondergaan. De ingangen naar onze informatie is gerubriceerd. Voor bezoekers die gericht willen zoeken, in plaats van door alle bestanden, kunnen een keus maken of ze persoons- of plaatsgebonden informatie zoeken. Daarnaast is ook een specifieke ingang voor bezoekers die informatie willen over Friese literatuur. Naast de vele content in onze website, worden ook handige links naar sub-websites of andere platforms voorgesteld.

Zoals hiervoor bij digitalisering al is gemeld zijn de genealogische gegevens van Tresoar toegevoegd aan AlleFriezen.nl. Hierdoor is in Fryslân alle genealogische informatie van de verschillende instellingen via één platform raadpleegbaar geworden. Dit heeft wel tot gevolg dat er een verschuiving heeft plaats gevonden in bezoekersstromen. Het aantal bezoekers dat de website van Tresoar bezoekt voor genealogisch onderzoek is sterk afgenomen. Deze bezoekers gaan nu direct naar AlleFriezen.nl.

Social Media

Tresoar gebruikt de social media voor promotie van de eigen activiteiten, laagdrempelige cultuuroverdracht en als communicatiekanaal met het publiek. De groeiende aanhang voor Tresoar heeft zich in 2015 doorgezet. Het aantal volgers en vrienden groeit per dag. Voor diverse projecten creëren we nieuwe online platforms, zodat per project communities worden opgebouwd die we gericht kunnen informeren en verbazen.

Bedrijfsvoering

ICT

De bestaande dienstverlening aan collega-instellingen binnen Kultuurnet is gecontinueerd. Zo zijn het Fries Museum, Keramiekmuseum Prinsessehof en het Kolleksjesintrum Fryslan aangesloten op het Kultuurnet.

Met de komst van het Kolleksjesintrum en het voornemen om als deelnemende organisaties van het Kolleksjesintrum een gezamenlijke erfgoed registratie op te zetten is er binnen de Kultuurnet infrastructuur een Adlib omgeving gebouwd. Vanaf het eerste kwartaal van 2016 zullen de eerste musea (Fries Museum, Keramiekmuseum Prinsessehof, Fries Verzetsmuseum en het Fries Scheepvaartmuseum) gebruik gaan maken van deze omgeving.

Voor het Deltaplan digitalisering is een opslag omgeving ontworpen en aangekocht voor de opslag van de digitale bestanden die gerealiseerd worden binnen het Deltaplan.

Vooruitlopend op de komst van Windows 10 en de inzet van mobiele apparaten zoals smartphones, laptops en tablets is er begonnen met het ontwerpen van een nieuwe werkplek gebaseerd op Windows 10, Office 2016 en het plaats- en tijdonafhankelijk werken concept. In 2016 zullen de eerste versies van deze werkplek in gebruik worden genomen op de studiezaal van Tresoar.

Personeel en Organisatie

Ziekteverzuim

In 2015 lag het percentage medewerkers dat niet inzetbaar was door verzuim op 6,2 %. Voor het 2^e jaar op een rij zit Tresoar boven het landelijk gemiddelde. De stijging van het verzuim wordt grotendeels veroorzaakt door een aantal oudere medewerkers met een langdurige aandoening. Uit cijfers van het CBS blijkt dat het ziekteverzuim oploopt naarmate de leeftijd van de werknemers stijgt. De gemiddelde leeftijd bij Tresoar is 48,3 jaar. De gemiddelde leeftijd zal de komende jaren dalen maar toch blijft er een stevig contingent oudere medewerkers. Tresoar zou daardoor de komende jaren te maken kunnen krijgen met een gemiddeld hoger verzuim.

De medewerkers meldden zich gemiddeld 1,1 keer ziek, dit is nagenoeg hetzelfde als vorig jaar toen de medewerkers zich gemiddeld 1,2 keer ziek meldden. De meldingsfrequenties is ongeveer gelijk aan het landelijk gemiddelde.

Formatie

Tresoar kent een formatieplan van 53,3 fte, hiervan was in 2015 49,1 fte bezet. De formatie van 49,1 fte werd ingevuld door 59 medewerkers.

Personeelsverloop

In 2015 bedroeg de uitstroom 6,8% te weten vier medewerkers. Dit cijfer is hoger dan dat van 2014 (1,6%). In 2015 was er geen instroom van nieuwe medewerkers en vond er geen doorstroom plaats van medewerkers naar een andere functie of afdeling plaats.

